

Levend Stroom gebied Zuid Veluwe

Gifvrij in het Stroomgebied Zuid-Veluwe

In het Stroomgebied Zuid-Veluwe kun je je maaltijd én de bloemen op tafel gezond, lokaal en gifvrij samenstellen.

In deze brochure vind je plekken waar je gifvrij voedsel, bloemen, planten en andere lokale producten kunt kopen. Met 'gifvrij' bedoelen we: geproduceerd zonder chemische en synthetische bestrijdingsmiddelen, en alleen waar nodig met natuurlijke of biologisch afbreekbare middelen.

Gifvrije teelten, waarbij geen chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, dragen bij aan een florerende biodiversiteit, levende bodems, schoon water, gezonde voeding en minder risico op Parkinson en andere ziekten. Ook helpt het CO₂-uitstoot te beperken, omdat de productie en het gebruik van bestrijdingsmiddelen veel energie kost.

Wie gifvrij kiest, werkt mee met de natuur en beleeft de seizoenen van dichtbij. Zo ontstaat er een rijke omgeving vol bijen, vlinders en andere insecten. Houd er rekening mee dat voedsel, bloemen en planten vooral in het groeiseizoen verkrijgbaar zijn en dat openingstijden per tuin, kwekerij of verkooppunt verschillen.

**GROOTOUDERS
VOOR HET KLIMAAT**

Biologische en agroecologische groente: Gifvrij en zonder risico's

Bij de productie van biologisch en agroecologisch voedsel worden ziekten en plagen ten eerste voorkomen, o.a. door meerdere gewassen te telen en die steeds te wisselen van plek. Het bestrijden van ziekten en plagen wordt gedaan met natuurlijke (niet chemische) methoden zoals het toepassen van biologische bestrijdingsmiddelen en het inzetten van natuurlijke vijanden. Onkruidbestrijding wordt in de biologische landbouw veel mechanisch gedaan, door te wieden. Agroecologische boeren en tuinders onderhouden daarnaast directe relaties met de gemeenschap. Het aandeel biologische consumptie in Nederland is nog erg laag (slechts 3% in 2024) en biedt ruimte voor groei. Daarom is het Stroomgebied Zuid-Veluwe de eerste Bioregio van Nederland geworden.

Waar vind ik in het Stroomgebied gifvrij eten?

Het beste kun je voedsel bij lokale boeren kopen van wie je weet dat ze geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Daarmee help je immers ook je lokale voedselmakers vooruit. Als dat niet mogelijk is, kun je biologisch gecertificeerd voedsel kopen.

Agroecologische en biologische verkooppunten

In het Stroomgebied Zuid-Veluwe vind je veel boeren die biologische groenten, fruit, en kruiden verbouwen of vee houden. De meeste daarvan hebben zich verenigd in StreekWaar, een bijzondere vereniging van circa 40 voedselmakers uit de regio. De leden zijn niet alleen boeren en tuinders, maar ook verwerkers (zoals de molen, kaasmakers, bakkers, bierbrouwers), winkels en cateraars. De leden produceren volgens de principes van agroecologie en houden zich aan onderling gemaakte afspraken op het gebied van milieu, biodiversiteit en dierenwelzijn. Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen wordt daarbij uitgesloten. Enkelen zijn ook biologisch gecertificeerd, alhoewel dat voor anderen te duur is.

-> Je vindt alle verkooppunten van Streekwaarboeren en cateraars op www.streekwaar.nl

-> De verkooppunten uit deze folder vind je ook online: <https://stroomgebied.org/gifvrij-voedsel-bloemen/>

Waarom gifvrij?

De effecten van chemische bestrijdingsmiddelen

Bij de teelt van voedsel, bloemen en planten wordt gebruik gemaakt van bestrijdingsmiddelen (fungiciden, herbiciden, insecticiden, nematiciden en rodenticiden) om gewassen te beschermen tegen ziekten, plagen en onkruid. Dus kunnen op groenten, fruit en bloemen resten van bestrijdingsmiddelen zitten.

Er bestaat wetgeving voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen van groenten en fruit. Ook zijn er limieten voor de resten die mogen achterblijven op het product. Echter, de toegestane normen staan ter discussie, en de gangbare normen houden geen rekening met kwetsbare groepen zoals jonge kinderen en zwangere vrouwen.

De risico's van bestrijdingsmiddelen.

De wetenschap is steeds duidelijker. Bestrijdingsmiddelen hebben effecten op mensen (denk aan kanker, autisme en neurodegeneratieve ziekten zoals Parkinson), op de natuur (met name bijen en andere insecten, maar bijvoorbeeld ook vissen en vogels), en het milieu (zoals bodem en waterkwaliteit). Pesticiden worden kilometers ver van de bron teruggevonden, in de natuur, het milieu, de slaapkamer, huisstof en zelfs in luiers van baby's. De toelatingsprocedure kijkt in beperkte mate naar bovenstaande effecten en /of gebruikt daarbij niet de meest recente wetenschappelijke inzichten.

PFAS

Zo'n 37 pesticiden die in de EU zijn toegelaten, bevatten PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen). Daarvan weten we dat ze niet of nauwelijks afbreken, toxisch zijn voor mens en milieu, zich makkelijk verspreiden, en het menselijke immuunsysteem kunnen aantasten. Aardbeien zijn een schrijnend voorbeeld. In gangbare aardbeien zijn gemiddeld 3 verschillende bestrijdingsmiddelen per bakje aangetroffen, en 1 tot 3 pesticiden met PFAS. Iedere aardbei overschreed de toegestane limiet van 0,01 mg/kg voor bestrijdingsmiddelen in voeding voor jonge kinderen. PAN-NL adviseert consumenten, vooral zwangere vrouwen en gezinnen met jonge kinderen, om alleen biologisch geteelde aardbeien zonder chemische bestrijdingsmiddelen te kopen.

Wassen

Heeft goed wassen van groenten en fruit zin? Nee, veel bestrijdingsmiddelen dringen door de hele vrucht heen. Bijvoorbeeld om hartrot te voorkomen. Dan heeft wassen of schillen geen zin want het gif zit in het hele product.

Biologische keuze in supermarkten

Veel supermarkten in het gebied bieden biologische producten aan. Maar let op de keurmerken! Het groene blaadje met de EU-sterren is het enige biologische keurmerk. Demeter gaat nog wat verder, dat staat voor biologisch-dynamisch. Twijfel je over een keurmerk?

Kijk dan op het overzicht van keurmerken in groenten en fruit op de Milieukeur-website.

De pesticiden-eetwijzer

Het kopen van biologische producten is vanwege de kosten soms niet voor iedereen mogelijk. Wel kan iedereen groenten en fruit kiezen met de minste risico's. De Pesticiden Eetwijzer is een online tool die consumenten transparantie verschaft. Gebaseerd op 3.000 metingen van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), geeft de eetwijzer aan hoeveel pesticiden gemiddeld op verschillende soorten groente en fruit zitten. Zo kun je overal en altijd een bewuste keuze maken.

Keurmerken voor gifvrije bloemen en planten

Skal biologisch	Ja, alleen gebruik van natuurlijke bestrijdingsmiddelen
MPS-GreenerGrown ** of ***	Ja, als er twee of drie sterren bij zijn (maar dit wordt meestal niet genoemd)
MPS-GreenerGrown *	Gedeeltelijk gifvrij
MPS niveau A of A+	Gedeeltelijk, A en A+ verminderen bestrijdingsmiddelen, maar zijn niet gifvrij. Zie MPS GreenerGrown ** en ***
Barometer duurzame bloemen niveau goud	Gedeeltelijk, niveau goud vraagt 50% duurzame bloemen, duurzaam kan verschillende bronnen hebben, zie deze lijst
On the way to PlanetProof	Nee, geen garantie op gifvrij
MPS niveau B of C	Nee, B en C bieden geen enkele verbetering
Fairtrade	Nee, geen garantie op gifvrij
Barometer duurzame bloemen niveau brons en zilver	Nee, brons en zilver geven een laag percentage duurzame bloemen, en duurzaam kan verschillende bronnen hebben

Het vinden van gezonde, gifvrije planten en bloemen is vaak extra ingewikkeld omdat er zoveel keurmerken zijn. Bovengenoemde keurmerken en webshops worden hieronder verder toegelicht.

Bloemen en planten die 100% gifvrij zijn / geen (chemische of synthetische) bestrijdingsmiddelen
EU biologisch gecertificeerd: Het Europese biologische keurmerk, herkenbaar aan het EU-logo groene blaadje, is het officiële teken dat een product voldoet aan Europese wetgeving voor biologische productie en is gecontroleerd door een onafhankelijke instantie. In Nederland is dit **Skal Biocontrole**. Er mogen alleen natuurlijke bestrijdingsmiddelen worden gebruikt en de teler moet richtlijnen voor biologische teelt volgen.

MPS-GreenerGrown*, ** en ***: Bij het keurmerk **MPS-GreenerGrown** worden alleen natuurlijke bestrijdingsmiddelen toegepast, maar de teler hoeft de richtlijnen van biologische teelt niet te volgen. Maar pas op, een ondernemer toont vaak niet hoeveel sterren er zijn, bij 1 ster worden bestrijdingsmiddelen gebruikt.

Bloemen en planten die niet gifvrij zijn omdat wettelijk toegestaan (chemische of synthetische) bestrijdingsmiddelen wel worden gebruikt:

On the way to PlanetProof: Dit keurmerk geeft geen garantie dat de planten gifvrij zijn. Een ondernemer kan dit keurmerk ook krijgen op basis van andere criteria dan bestrijdingsmiddelen.

MPS-ABC: Het MPS-ABC systeem heeft een puntensysteem voor sociale en milieu impact. Een teler kan 110 punten behalen, waarvan een deel over bestrijdingsmiddelen. Een teler met MPS-A+ moet minstens 90 punten halen en is de beste score maar er kunnen nog steeds bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, of het land binnenkomen via bloemen uit het buitenland.

Fairtrade: Dit keurmerk gaat over sociale criteria en niet over milieucriteria, dus zegt niks over het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Er is een keurmerk voor bloemisten, waarbij onduidelijk is in hoeverre het gifvrij is

Barometer duurzame bloemen. Met dit keurmerk tonen bloemisten dat zij duurzaam ondernemen. Er is een brons, zilver of goud certificaat, afhankelijk van het aantal punten dat je haalt. Punten haal je al met afvalverwerking, duurzame energie of transport. Bij brons hoeft niks te worden gedaan aan minder bestrijdingsmiddelen, bij goud moet de bloemist voor 50% duurzaam inkopen. Onder 'duurzaam' vallen keurmerken zoals hierboven genoemd die niet gifvrij zijn. Meestal vermeldt de bloemist niet of het brons, zilver of goud is.

Winkels en restaurants met biologische producten

In het Stroomgebied Zuid-Veluwe zijn er de volgende biologische en agroecologische winkels en restaurants:

Wageningen

- Odin Wageningen
- De Gieterij in Wageningen
- Biologische winkel Hoge Born
- Ivo's Bread and Pizza
- Windmolenwinkel De Vlijt (do, vrij, za)
- Biologische hoek op de markt en twee StreekWaarkramen (zaterdag)
- Zelfoogsttuin De Nieuwe Ronde (voor leden)
- Zelfoogsttuin De Stadsakker (voor leden)
- Zelfoogsttuin Dorskampweg (voor leden)
- Biologische boerderij Veld en Beek (afhaalpunt)
- Bakkerista GraanGeluk

Rhenen

- De Groene Kamer natuurvoeding
- Biologische Zelfoogsttuin Het Binnenveld (voor leden)
- Pluktuin De Schutse

Bennekom

- Ekoplaza Bennekom
- Biologische Kraatseieren
- Biologische boerderij Veld en Beek (afhaalpunt)

Renkum

- De Boschhoeve
- De ommuurde tuin

Lunteren

- Boerderijwinkel Remeker

Veenendaal

- Pluktuin De Eekhoeve
- Odin Veenendaal

Ede

- Odin Ede
- Boerderijwinkel Makandra
- Boerderijwinkel Remeker (ma, wo, vrij, za)
- Restaurant Geijt
- Jorisbrood Bakkerij
- Biologische boerderij Veld en Beek (afhaalpunt)

Hartenstein

- Biologische boerderij Veld en Beek (afhaalpunt)

Oosterbeek

- Odin Oosterbeek
- Voedselboswinkel Klein Stettyn

Wolfheze

- Groenten- en fruitkraam De Heerlijkheid (do)
- De Tuinderij van ProPersona

Hemmen

- Pluktuin Hemmen

Arnhem

- Odin Arnhem
- Ekoplaza Velperplein Arnhem
- Boerderijwinkel Natuurcentrum
- Mimint Biomarket
- Biologische Boerenmarkt (za)
- Hoeve Klein Mariendaal Zorgboerderij
- Bakkerista
- Restaurant Enig Alternatief
- Restaurant Het Eetatelier
- Restaurant Foodvia
- De Groene Weg slagerij Arnhem

Levend Stroom gebied

Zuid Veluwe

Pluktuinen en aanbieders van biologische bloemen en planten

Wageningen

- Bloemrijk
- De Bosrand
- Bio Bloemist
- Theater van de Bloem
- Urban Roots
- Bloembinderij 't Binnenveld
- Kwekerij Valentijn Tuinontwerpbureau met gifvrije kwekerij

Renkum

- De Ommuurde Tuin

Heelsum

- De Koninginnetuin

Ede

- Kwekerij de Hessenhof
- Pluktuin Ede
- Pluktuin de Goede Aarde
- Tuinderij Pracht

Bennekom

- Kwekerij Dependens
- Lindhout Bloemist

Wolfheze

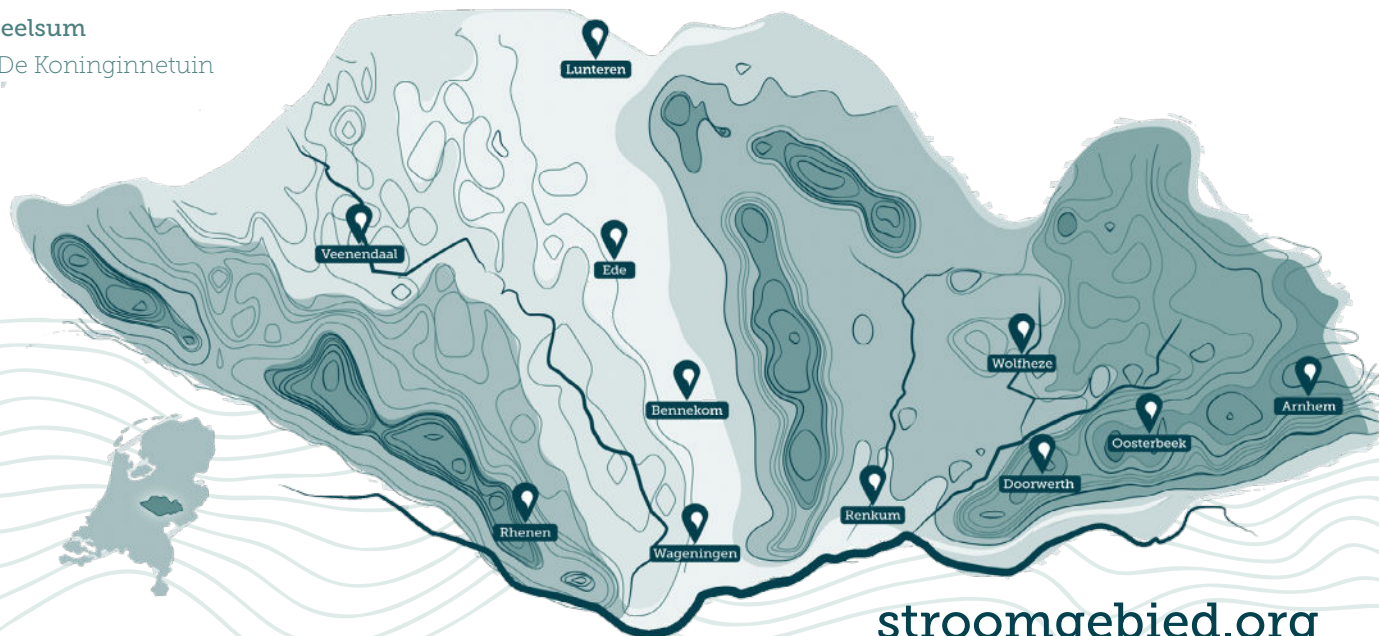
- Groenten- en fruitkraam De Heerlijkheid
- De Tuinderij van ProPersona

Oosterbeek

- Tuin de Lage Oorsprong
- Voedselboswinkel Klein Stettyn
- Henks Bloemenpluktuin

Arnhem

- Emilia's bloemen

stroomgebied.org